

Piše: Gojko BERIC
gberic@bih.net.ba

Putin na barikadama

Na vrhu barikade od kamenja, šljunka i balvana, postavljenoj na graničnom prelazu Jarinje, Srbi su jedno vrijeme, valjda kao upozorenje pripadnicima KFOR-a, držali u nizu poredane Putinove portrete, poput širokog „grudobrana“. Na jednom transparentu crvenom bojom je pisalo: „VLADA! PUTIN VAS GLEDA!“ Putin je, dakle, stvarni zaštitnik kosovskih Srba, iako sve činjenice govore da ga se oni malo ili nimalo tiču

Na Kosovu sam posljednji i jedini put bio sredinom osamdesetih godina. Išao sam u Prištinu radi intervjua sa Fadiljom Hoxhom, ratnim vođom kosovskih Albanaca, a poslije rata visokim partijskim i državnim funkcionerom. Priština je tada imala oko sto hiljada stanovnika, a danas ih je sedam puta više. Bio je to siv, zapušten i nimalo privlačan grad, čiji je centar ličio na neuređenu periferiju. Bilo je prošlo sedam godina od Titove smrti i šest od velikih studentskih demonstracija u Prištini, koje su nakon velikih nereda slomljene intervencijom policijskih snaga generala Franje Herljevića. Atmosfera koju sam zatekao u glavnom gradu južne pokrajine bila je sumorna, poput neba u sjajnom filmu makedonskog reditelja Milčeta Mančevskog „Prije kiše“. Napeta lica običnih Albanaca odavala su pritajeni bunt. Parola „Trepča radi, Beograd se gradi“ bila je masovno prihvaćena. Srbe su smatrali neprijateljima, a međusobni kontakti u kancelarijama institucija svodili su se na minimum. Mladi Albanci su uveče šetali jednom stranom glavne ulice, a Srbi drugom. Hotel Grand bio je sastajalište Albanaca, a Kosovski božur Srba.

Nepune dvije godine kasnije, u Trepči će izbiti poznati štrajk rudara, u znak podrške smijenjenom rukovodstvu SK Kosova na čelu sa Azemom Vlasijem. Sišavši u jamu u Starom trgu, rudari su, duboko pod zemljom, započeli višednevni štrajk glađu. Uskoro su Azem Vlasi i direktor pomenutog ru-

dnika Burhan Kavaja bili uhapšeni. Tako je počeo raspad Jugoslavije, koji će biti nastavljen krvavim ratom, sa posljednjim činom na tom istom Kosovu, na kojem je Milošević uspio izgubiti još jedan potpuno besmislen i uzaludan rat i time prokockati posljednju šansu da Beograd očuva bilo kakve institucionalne veze sa „kolijevkom srpstva“.

Kad smo se te davne godine vraćali u Sarajevo, rekao sam vozaču Oslobođenja: Čuj, vozi što brže možeš, da što prije pobjegnemo iz ovog mraka. Ipak, tada nisam mogao ni zamisliti da će dvadeset i nešto godina kasnije, na cesti kojom smo izašli iz Kosovske Mitrovice biti postavljene barikade, da će tu biti strane trupe sa transporterima i automatskim puškama, da će biti pucnjave i mrtvih. Danas je to kosovska stvarnost, slika ukupnih srpskoalbanskih odnosa, plod jalo ve politike Borisa Tadića i perfidnog odnosa Moskve prema kosovskom pitanju. Stanje na terenu je jasno – Albanci danas čine 95 posto stanovništva na Kosovu. Sa moralne tačke gledišta, ono je neupitno njihovo. Nezavisnost Kosova priznalo je više od 80 zemalja, ali za službeni Beograd ono je i dalje „srce Srbije“. Srbija kao svoje adute poteže kosovski mit i prašnjave historijske „papire“ i pečate još iz vremena cara Dušana, koji danas nemaju nikakvu vrijednost osim muzejske.

Na sjeveru Kosova Srbija plaća 14.000 ljekara, učitelja, nastavnika, profesora i policajaca, kao dokaz svog insti-

tucionalnog prisustva na teritoriji susjedne države. Sva roba prelazi granicu bez carine, ne plaća se porez i cvjeta organizovani kriminal. Istovremeno, Albanci punih deset godina nisu mogli izvoziti robu u Srbiju. Kada je premijer Hashim Tachi odlučio da granične prelaze sa Srbijom stavi pod kontrolu Prištine, Srbi su na Jarinju i Brnjaku napravili pravi rusvaj i s obje strane graničnih punktova podigli barikade. Blokirani su i svi „divlji putevi“, pa je trenutno gotovo nemoguće putovati iz Beograda u Prištinu. Komanda KFOR-a tvrdi da je sve to djelo dobro organizovane kriminalne bande, koja stanovnike Sremske Mitrovice drži u strahu i koja ne želi prisustvo bilo kakve carinske službe, makar je činili sve sami Srbi, a sve pod izgovorom da za njih granica sa Srbijom ne postoji.

Na vrhu barikade od kamenja, šljunka i balvana, postavljenoj na graničnom prelazu Jarinje, Srbi su jedno vrijeme, valjda kao upozorenje pripadnicima KFOR-a, držali u nizu poredane Putinove portrete, poput širokog „grudobrana“. Na jednom transparentu crvenom bojom je pisalo: „VLADA! PUTIN VAS GLEDA!“ Putin je, dakle, stvarni zaštitnik kosovskih Srba, iako sve činjenice govore da ga se oni malo ili nimalo tiču.

Ruskom premijeru je daleko bliži njegov veliki prijatelj Silvio Berlusconi, čijim je „buga bunga“ seksualnim orgijama fasciniran. Da su mislili da ginu za Kosovo, Rusi ne bi odatle otišli 2003. godine, izbjegavši bilo ka-

kav konflikt s Amerikom. Moskva danas diplomatskim kanalima poručuje Beogradu: „Ne očekujte od nas da budemo veći Srbi od samih Srba“. U beogradskoj Politici ovih se dana pojavio komentar sa otvoreno izrečenim sumnjama u prijateljsku naklonost Rusije: „Izgleda da su nam Rusi saveznici samo u folklornom inventarisanju zajedničkog pravoslavlja. Matuška Rusija ni pet para ne daje za sudnje muke siromaška sa centra zapadnog Balkana. Ili mi ne umemo sa saveznicima, ili niko od njih neće sa nama!“

Odgovor na tu „dilemu“ dali su protekli ratovi na prostoru bivše Jugoslavije – Srbi nisu umjeli da žive ni sa narodima koji su im bili braća, pa su svi oni pobjegli od njih. Što se Rusije tiče, njoj odgovara zaoštavanje situacije na Kosovu, jer je trajno zamrznuti sukob ostavlja u političkoj igri na Balkanu. Međutim, Putin bi itekako zagalamio kad bi Beograd kojim slučajem priznao Kosovo i Srbiji otvorio vrata NATO-a. A to je ono što Rusija nipošto ne želi. S druge strane, albanski nacionalizam je povrijeđen, jer se mlada država već tri godine neuspješno bori za život, pokušavajući da dovrši izgradnju svog suvereniteta i teritorijalnog integriteta na cijelom Kosovu. Radikalni srpski nacionalisti, predvođeni Vojislavom Koštunicom, optužuju NATO da provocira treći svjetski rat na granicama Srbije. Za sada se na uzavrelom Balkanu odvija samo carinski rat, ali iz njega se svakog trenutka može izroditi mnogo veći haos.

Piše: Daniel SERWER

Ne tražimo previše

Bosna i Hercegovina je na niskom mjestu u današnjoj hijerarhiji međunarodnih izazova. Nije na popisu glavnih razloga za zabrinutost: terorizma, oružja masovnog uništenja, nafte, Srednjeg istoka, ekonomske krize. Imala je više od 15 minuta slave devedesetih, kada je rat u Bosni privlačio pažnju cijelog svijeta, NATO intervenisao, a međunarodna zajednica u Daytonu nametnula i održavala rješenje koje je, manje ili više, izdržalo do sada. Nije li to dovoljno?

Vlado Azinović, Kurt Bassuener i Bodo Weber snažno dokazuju da nije u izvještaju, kojeg su objavili ove sedmice Atlantic Initiative (Atlantska inicijativa) i Democracy Policy Coun-

cil (Vijeće za demokratizaciju politike). Oni vide stvarne rizike zbog obnavljana nestabilnosti i govore o njima detaljno: zatvaranje Ureda visokog predstavnika i posebnih ovlasti koje je ranije imao, zapaljiva retorika, kapacitet institucija bosanske države (uključujući policiju i pravosuđe), uticaj globalne ekonomske krize na slabu ekonomiju ove zemlje, bosanske oružane snage i, posebno, dostupnost oružja, fudbalski huligani, manjinski povratak i islamski radikali. Ako rat ponovno izbije u Bosni, niko neće moći da tvrdi da nije bilo upozorenja.

Oni takođe navode ono što vide kao neophodan zaokret politike u pristupu međunarodne zajednice prema Bosni: „U političkom smislu, ovaj zaokret bi

trebao da pokaže prihvatanje, ako ništa drugo, onda implicitno, da politika vođena od 2005. nije bila uspješna i da mora biti ponovno promišljena, počevši od utvrđivanja strateškog cilja. Taj cilj mora biti da BiH funkcioniše dovoljno dobro kako bi ispunila zahtjeve za priključenjem EU i NATO-u. Dok se taj cilj održive funkcionalnosti ne postigne kroz opštu saglasnost, treba biti jasno svima u BiH da će dejtonska pravila prevladavati i biti nametnuta. Neće biti dozvoljen raspad zemlje i naponi u tom smjeru će izazvati snažne odgovore - ovu poruku ne treba samo snažno i jasno izražavati, potrebno je i vjerovati u nju.“

Šta je potrebno za takvu politiku? - Dodatne snage iz zemalja koje su članice EU, ali i drugih država. Zemlje čla-

Ako rat ponovno izbije u Bosni i Hercegovini, niko neće moći da tvrdi da nije bilo upozorenja

Medijske svinje

KOD KOŽE

Piše: Boris DEŽULOVIĆ

Svijet je, eto, obišla vijest iz Dervente, gdje je Opštinski sud po tužbi Radio-televizije Republike Srpske riješio da osamdesetogodišnjoj starici Dušanki Adžić, zbog deset godina starog dugovanja za televizijsku pretplatu od ukupno dvanaest maraka, bude zaplijenjeno nekoliko mjeseci staro, trideset kilograma teško i četiri stotine maraka vrijedno – prase

Zvao me nekidan u dva iza ponoći Kožo da ispriča vic. Ima on taj običaj, zovne u gluho doba noći iz kafane da ispriča vic. Imam, kaže, varijaciju jednog starog. Ajde, reko, barem je varijacija.

Elem, zaposlili se Mujo i Haso na Radio-televiziji Republike Srpske kao inkasatori, kad došao ferman da se dužnicima što ne plaćaju pretplatu plijeni imovina: automobili, televizori, frižideri, kompjuteri, kokoši, konji, krave, ovce, svinje, bilo što.

Konfiscirali tako Mujo i Haso stoku po krajiškim selima, kad došao red i na Banju Luku. Pa ih poslalo da plijene imovinu u Palači Predsjednika Republike Srpske, gdje po evidenciji RTRS-a pretplatu nisu podmirili od Nove godine. Parkirao Mujo pred Palačom Predsjednika, a Haso otišao u pljenidbu, kad izašao on uskoro praznih ruku.

- Kažu da je predsjednik na sastanku s patrijarhom – objasnio Haso kratko. - Pa da sačekamo petnaest minuta.

- Šta ba predsjednik, šta za petnaest minuta? - zbunjeno će Mujo. - Šta si im ti uopšte reko?

- Ništa – okrenuo se Haso. - Da smo iz Televizije i da smo došli po svinju.

Svijet je, eto, obišla vijest iz Dervente, gdje je Opštinski sud po tužbi Radio-televizije Republike Srpske riješio da osamdesetogodišnjoj starici Dušanki Adžić, zbog deset godina starog dugovanja za televizijsku pretplatu od ukupno dvanaest maraka, bude zaplijenjeno nekoliko mjeseci staro, trideset kilograma teško i četiri stotine maraka vrijedno – prase!

Nesretna je Dušanka tako zbog deset godina starog duga ostala bez praseta. Nije u Republici Srpskoj dug za televizijsku pretplatu ratni zločin, pa da zastarijeva. Istina, veli ona, razmišljali su inkasatori i da joj plijene invalidninu od stotinu pedeset maraka, ali ispravno su zaključili kako je invalidnina u Srpskoj relativna kategorija - sad je ima, sad je nema - dok je svinja jedna kategorija vrlo nerelativna i vrlo fizička. Sad je nema, sad je - hop! - ima.

Saznali smo tako za neobičnu praksu Radio-televizije Republike Srpske. Kažem praksu, jer Dušankina svinja nije usamljena u njihovom stočnom fondu. Nekom čovjeku, na primjer, isti je sud u Derventi oduzeo i RTRS-u dodijelio trideset godina staru, tri stotine pedeset kilograma tešku i četiri hiljade maraka vrijednu - kobilu!

- Šta će vam moja kobila, aman zaman? - pitao očajan čovjek "inkasatore" iz RTRS-a.

- Ne znamo mi ništa, pitaj Kadrovsku - odgovorili mu ovi kratko.

Čuli smo, eto, za svakakve načine zapošljavanja na bosanskohercegovačkim televizijama, i one uobičajene, preko veze, ili uz pomoć mita, i one alternativne, neuobičajene, preko javnih natječaja, ali nije se do sada čulo da je netko na televiziju došao - pljenidbom. Nijedan opštinski sud u Bosni i Hercegovini nikad nije naredio nekome da zbog duga ide na Televiziju.

Znalo se dogoditi, to je tačno - a nije zapravo ni bila neka rijetkost - da su na televiziji ostali nekome dužni, pa mu uzmu nečaka u upravni odbor, ili barem redakciju informativnog programa. Toga je, ne kažem, bilo. Ali nikad nije bilo da je televizija nekome uzela svinju jer je on njima bio dužan.

Umjesto da tako daju oglas u novinama, kako to već ide, "Radio-televizija Republike Srpske raspisuje konkurs za, štajaznam, upražnjeno radno mjesto direktora programa, bla bla, opći uvjeti komunikativnost, organizacijske sposobnosti, visoka inteligencija i najmanje tri mjeseca iskustva" - sa RTRS-a poslali inkasatore baba Dušanki.

I prije se, naime, znalo da kojekakve stoke ima u medijima, ali se sad tačno zna i koje. Stara kljusad i mlade svinje.

A ne plijene stoku zbog dugova samo u Republici Srpskoj. Lijep primjer svinjskog izvještavanja vidjeli smo tako prošlog tjedna na Federalnoj televiziji, koja je osvetnički pohod Željinih Manijaka - nakon što je nekoliko stotina kre-

tena iz Torcide Psihijatrija na Grbavici herojski napalo par navijača Željezničara - prikazala otprilike kao novu opsadu Sarajeva. Razulareni Torcidaši po dvojica-trojica krstarili su gradom i nasrtali na grupe od jedva stotinjak golorukih sarajevskih branitelja, sve im glavama i rebrima lomivši bejzbol-palice i pajsere, a jedan je brojčano nadmoćniji navijač Hajduka glavom porazbijao valjda sve kamenje po gradu - drhtavim glasom javljali su ratni reporteri FTV-a.

Nisu, jasno, samo domaći mediji takvi, a nisu - jasno - ni samo televizijske kuće. Balkanska Al-Jazeera u Sarajevu je, recimo, zaposlila novinarku koja misli da su homoseksualci bolesnici. Svinjarija je to, naravna stvar, ali mlada dama uskoro će vidjeti da ima i mnogo većih. Pa na vlastiti užas otkriti da bolesnika ima i među heteroseksualcima.

Ne zna se, eto, tko je Avazu ostao dužan pretplatu, ali ove su nas novine počastile možda i najsvinjskijom od svih svinjarija što su se u proteklo vrijeme pojavile u bosanskohercegovačkim medijima. Rečena se mlada televizijska novinarka, žena i majka, naime, zaljubila u kolegu s posla, pa se njen suprug - nekakav, kako sam shvatio, lokalni pjevačić - tužan, nesretan, razočaran i prevaren i ispo-vijedio Avazu. A novinar, sretan kao krme u blatu, sav se uvaljao u najintimnije, privatne ženine mailove, sms-poruke i dnevničke bilješke, pa ih onako radosno roktajući prepričao čitateljima.

Vama je to, eto, svinjski - kad čovjek ovako pogleda, tako i ispada - ali velika je to stvar za sekularnu Bosnu. Otkad se, naime, Fahro posvađao s reisom, u Avazu - kako vidimo - mogu raditi i svinje.

A baba Dušanka? Ništa, dočula ona da će u Elektroprivredi Republike Srpske zbog golemih gubitaka biti imenovan novi upravni odbor, pa sve drhti i strepi za preostalu prasad. I čim stigne invalidnina, prva u Derventi plaća struju.

nice EU i NATO-a, koje su članice Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira u BiH, a sada ne učestvuju u EUFOR-u, trebaju dati značajan doprinos.

- Dovoljna helikopterska podrška za snage brze reakcije, smještene u Butmiru, jačine, najmanje voda, radije ćete.

- Unaprijed rasporediti jedinicu snage ćete na očita moguća žarišta u Brčkom i Mostaru.

- Regularne patrole između aerodroma u Tuzli i Brčkom, takođe u područjima manjinskog povratka.

- Umanjiti naglasak na aktivnosti EUFOR-a, koje nisu direktno povezane sa Poglavljem 7 / Anex 1A SASE mandata.

Obnavljanje uvjerljivog odvracanja neće samo spriječiti povratak nasilnom konfliktu, nego će stvoriti potencijal za kretanje naprijed na političkom i duštvenom frontu, oduzimajući utvrđenim političkim elitama njihovu sadašnju sposobnost vladanja

ZAOKRET

U političkom smislu, ovaj zaokret bi trebao da pokaže prihvatanje, ako ništa drugo, onda implicitno, da politika vođena od 2005. nije bila uspješna i da mora biti ponovno promišljena, počevši od utvrđivanja strateškog cilja. Taj cilj mora biti da BiH funkcioniše dovoljno dobro kako bi ispunila zahtjeve za priključenjem EU i NATO-u

strahom. To će stvoriti prostor za građane i potencijalne vođe koje žele da nađu način kako da zemlja funkcionira konsenzusom. Obnovljeno, uvjerljivo odvracanje je preduslov bilo kakvog političkog i socijalnog napretka u Bosni i Hercegovini.

Sve se to čini smislenim. Ne govorimo o velikim resursima nego o relativno umjerenom povećanju evropskih obaveza, uključujući podršku od zemalja koje nisu članice EU. Ali, snage koje se tome protive su jake. Sjedinjene Države su razumljivo frustrirane poslije višegodišnjeg pokušaja da uvjere Bosance da fiksiraju dejtonski ustav i zabrinute su zbog suprostavljanja značajnijim rizicima za američku nacionalnu sigurnost.

Zabavljen krizom eurozone, Bruxelles je sretan što može da prebaci Bosnu svojoj birokratiji i prepusti Sarajevo pripremanju za članstvo u EU. Što duže to bude trajalo, to bolje iz perspektive

onih članica EU koje se odupiru proširenju.

Ne očekujmo puno. Nadam se da će EUFOR makar ojačati svoje snage u svjeroistočnom bosanskom gradu Brčkom, koji će biti glavni cilj suprostavljenih muslimanskih i srpskih snaga, ako se tamo ikad vrate konfliktu. Značajnije prilagođavanje je manje vidljivo, ali ne i manje značajno: učiniti da svi shvate da će Bosna ostati jedna zemlja i ući kao takva u NATO i EU, ili neće uopšte.

To ne bi trebalo da bude izvan sposobnosti Bruxsellea da komunicira, čak i uz sadašnje druge probleme koji mu odvlače pažnju. I Washington će to podržati. Ne tražimo previše.

(Autor je profesor na Školi za napredne međunarodne studije Univerziteta John Hopkins. Od 1994. do 1996. je bio posebni izaslanik i koordinator SAD-a za Federaciju BiH)

(Preveo: E. HEĆIMOVIĆ)